

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ENERGIJOS IŠTEKLIŲ RINKOS ĮSTATYMO NR. XI-2023 2, 8, 9, 10, 19¹
STRAIPSNIŲ IR AŠTUNTOJO SKIRSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMAS

2014 m. d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. 2 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 2 straipsnio 1 dalį ir išdėstyti ją taip:

„1. **Energijos išteklių birža** – centralizuota prekybos energijos ištekliais sistema, kurioje gali būti centralizuotai prekiaujama biokuru, gamtinėmis dujomis ir (ar) pagalbiniais apsaugos nuo energijos kainų svyravimo instrumentais.“

2 straipsnis. 8 straipsnio pakeitimas

1. Papildyti 8 straipsnio 1 dalį nauju 8 punktu ir jį išdėstyti taip:

„8) vykdo energijos išteklių rinkos priežiūrą ir stebėseną bei skelbia energijos išteklių rinkos stebėsenos ataskaitas Energijos išteklių rinkos priežiūros taisyklėse nustatyta tvarka ir terminais;“

2. Papildyti 8 straipsnio 1 dalį nauju 9 punktu ir jį išdėstyti taip:

„9) tiria ir nagrinėja šio įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų pažeidimus ir taiko pažeidėjams sankcijas ir (ar) poveikio priemones šio įstatymų numatytais atvejais;“

3. Papildyti 8 straipsnio 1 dalį nauju 10 punktu ir išdėstyti jį taip:

„10) kas ketvirtį viešai skelbia apibendrintą informaciją apie kiekvienos savivaldybės teritorijoje veiklą vykdančių šilumos tiekėjų, nepriklausomų reguliuojamų šilumos gamintojų ir šilumos bei elektros energiją bendrame technologiniame cikle gaminančių gamintojų įsigyjamo biokuro pagal dvišalius sandorius vidutinę kainą (su transportavimo kaštais) atskirai pagal biokuro rūšį ir kitus duomenis, nustatytus energetikos ministro tvirtinamose Informacijos, susijusios su energetikos veikla, teikimo valstybės, savivaldybių institucijoms, įstaigoms ir (ar) kitiems asmenims taisyklėse;“

3. Buvusį 8 straipsnio 1 dalies 8 punktą laikyti 11 punktu.

4. Pakeisti 8 straipsnio 2 dalį ir išdėstyti ją taip:

„2. Atlikdama jai priskirtas funkcijas, Komisija pagal kompetenciją bendradarbiauja su Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų priežiūros institucija, **Viešųjų pirkimų tarnyba** ir Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba (toliau – Konkurencijos taryba).“

3 straipsnis. 9 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 9 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„9 straipsnis. Energijos išteklių rinkos organizavimas

1. Energijos išteklių rinkos dalyviai prekiauja energijos ištekliais šiame įstatyme ir šio įstatymo 1 straipsnio 2 dalyje nurodytuose įstatymuose nustatyta tvarka.

2. Šiame įstatyme nustatyti reikalavimai taikomi centralizuotai prekybai biokuru, gamtinėmis dujomis ir pagalbiniais instrumentais. **Prekyba energijos išteklių rinkoje yra vykdoma biržoje arba dvišalių sandorių pagrindu.**

~~3. Energijos išteklių rinkos dalyviai, prekiaujantys energijos ištekliais šiame įstatyme nustatyta tvarka, laikosi šiame įstatyme, Energetikos įstatyme ir Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme (toliau – Konkurencijos įstatymas) nustatytų reikalavimų ūkinei veiklai.~~

3. Kuras ir (ar) energija, kurių reikia elektros ir (ar) šilumos energijai gaminti, yra įsigyjama šiame įstatyme ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvirtinamose Įmonių,

veikiančių energetikos srityje, energijos ar kuro, kurių reikia elektros ir šilumos energijai gaminti, pirkimų taisyklėse (toliau – Taisyklės) įtvirtintais įsigijimo būdais, išskyrus, kai įstatymai nustato energetikos įmonėms privalomus vykdyti reikalavimus dėl energijos išteklių įsigijimo šaltinio ir (ar) būdo. Taisyklėse nustatytų pirkimo būdų procedūrinių reikalavimų vykdymo ir taikymo priežiūrą užtikrina Viešųjų pirkimų tarnyba. Šios institucijos teisės ir pareigos vykdant Taisyklių taikymo priežiūrą yra apibrėžiamos šiame įstatyme ir Taisyklėse.

~~4. Energijos išteklių rinkos dalyviams draudžiama naudotis viešai neatskleista prekybos energijos ištekliais informacija ir užsiimti arba bandyti užsiimti manipuliavimu energijos išteklių rinka. Prekybos naudojantis viešai neatskleista informacija ir manipuliavimo rinka draudimas užtikrinamas vadovaujantis 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1227/2011 dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo (OL 2011 L 326, p. 1) nustatytais reikalavimais ir tvarka.~~

4. Energijos išteklių rinkos dalyviai, prekiaujantys energijos ištekliais šiame įstatyme nustatyta tvarka, laikosi šiame įstatyme, Lietuvos Respublikos energetikos įstatyme ir Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme (toliau – Konkurencijos įstatymas) nustatyto reikalavimų ūkinei veiklai.

~~5. Komisija vykdo energijos išteklių rinkos priežiūrą ir stebėseną bei skelbia energijos išteklių rinkos stebėsenos ataskaitas teisės aktų nustatyta tvarka ir terminais. Energijos išteklių rinkos priežiūros taisykles rengia ir tvirtina Komisija.~~

5. Energijos išteklių rinkos dalyviams draudžiama naudotis viešai neatskleista prekybos energijos ištekliais informacija ir užsiimti arba bandyti užsiimti manipuliavimu energijos išteklių rinka. Prekybos naudojantis viešai neatskleista informacija ir manipuliavimo rinka draudimas užtikrinamas vadovaujantis 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1227/2011 dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo (OL 2011 L 326, p. 1) nustatytais reikalavimais ir tvarka.“

~~6. Konkurencijos priežiūrą energijos išteklių rinkoje pagal Konkurencijos įstatymą vykdo Konkurencijos taryba.~~

4 straipsnis. 10 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 10 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Energijos išteklių biržos operatorius šio įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka administruoja energijos išteklių biržą ir organizuoja centralizuotą prekybą biokuru, gamtinėmis dujomis ir **(ar)** pagalbiniais instrumentais energijos išteklių biržoje.“

5 straipsnis. 19¹ straipsnio pakeitimas

Pakeisti 19¹ straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Šilumos tiekėjai, nepriklausomi reguliuojami šilumos gamintojai ir šilumą bei elektros energiją bendrame technologiniame cikle gaminantys gamintojai, kurie elektros ir (ar) šilumos energijos gamybai naudoja biokurą, privalo energijos išteklių biržoje įsigyti šią elektros ir (ar) šilumos energijos gamybai reikalingo biokuro kiekio dalį:

- 1) 2014 metais – ne mažiau kaip 10 procentų;
- 2) 2015 metais – ne mažiau kaip 350 procentų;
- 3) 2016 metais ir vėlesniais metais – ne mažiau kaip 5**100** procentų.“

6 straipsnis. Įstatymo aštuntojo skirsnio pakeitimas

Pakeisti aštuntąjį skirsnį ir jį išdėstyti taip:

„AŠTUNTASIS SKIRSNIS

**SKUNDŲ NAGRINĖJIMAS IR ATSAKOMYBĖ ENERGIJOS IŠTEKLIŲ RINKOS
PRIEŽIŪRA IR ATSAKOMYBĖS TAIKYMAS. SKUNDŲ NAGRINĖJIMAS**

28 straipsnis. Energijos ir kuro, kurių reikia šilumos ir elektros energijos gamybai, pirkimų priežiūra

1. Šio įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų taikymo ir jų reglamentuojamų energijos ir (ar) kuro, kurių reikia šilumos ir elektros energijos gamybai, pirkimų vykdymo priežiūrą kompleksiskai užtikrina Komisija, Viešųjų pirkimų tarnyba, energijos išteklių biržos ir kitų biržų operatoriai bei Konkurencijos taryba pagal joms šiame ir jų veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose apibrėžtą kompetenciją.

2. Siekiant užtikrinti energijos ir (ar) kuro, kurių reikia šilumos ir elektros gamybai, pirkimų viešumo, skaidrumo, tiekėjų lygiateisiškumo, pagrįstos konkurencijos principų įgyvendinimą, Viešųjų pirkimų tarnyba atlieka energijos ir (ar) kuro pirkimų dvišalių sutarčių pagrindų procedūrų priežiūrą. Viešųjų pirkimų tarnyba, vykdydama energijos ir (ar) kuro pirkimų dvišalių sutarčių pagrindų procedūrų priežiūrą, vadovaujasi Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus patvirtinta tvarka ir veikia pagal Taisyklėse nustatytus įgaliojimus. Viešųjų pirkimų tarnyba priima sprendimus savarankiškai ir nešališkai.

3. Viešųjų pirkimų tarnyba, vykdydama kuro ir (ar) energijos, kurių reikia šilumos ir elektros energijos gamybai, pirkimų priežiūrą, atlieka tyrimus dėl organizuojamų ar įvykdytų pirkimų. Siekdama užtikrinti prevencinę minėtų pirkimų priežiūrą, Viešųjų pirkimų tarnyba teikia konsultacijas energetikos įmonėms, išigysiančioms kurą ir (ar) energiją šilumos ir (ar) elektros energijos gamybai.

4. Tyrimas užbaigiamas Viešųjų pirkimų tarnybai surašant motyvuotą išvadą, kurioje yra išdėstomi tyrimo rezultatai. Viešųjų pirkimų tarnyba privalo užtikrinti operatyvų ir kompetentingą, faktais ir teisės aktų nuostatomis paremtos išvados parengimą. Pirkimų tyrimas atliekamas ir išvada parengiama per 40 darbo dienų. Motyvuotu Viešųjų pirkimų tarnybos sprendimu šis terminas gali būti pratęstas ne daugiau kaip 2 kartus, kiekvieną kartą pratęsiant pirkimo tyrimo terminą ne ilgiau kaip 20 darbo dienų. Šio tyrimo išvada yra pagrindas Viešųjų pirkimų tarnybai inicijuoti administracinės atsakomybės taikymo procedūrą.

5. Viešųjų pirkimų tarnyba tyrimo išvadą pateikia Komisijai. Kartu su išvada Komisijai privalo būti pateikti su tyrimu susiję dokumentai.

6. Tyrimo metu nustatyti pažeidimai yra fiksuojami išvadoje. Viešųjų pirkimų tarnybos išvadoje privalo būti šio įstatymo ir (ar) Taisyklių pažeidimo aplinkybės, įmonių, organizavusių ir dalyvavusių pirkime, paaiškinimai, pateikti Viešųjų pirkimų tarnybai bei jų įvertinimas, priimtos išvados motyvai ir teisinis pagrindas.

7. Komisija, gavusi Viešųjų pirkimų tarnybos išvadą, ir siekdama įvertinti išvadoje nustatytų pirkimo procedūrų įtaką rinkoje besiformuojančioms produktų kainoms bei įtaką galutinėms paslaugos kainoms vartotojams, inicijuoja energijos išteklių rinkos tyrimą. Atlikusi rinkos tyrimą, Komisija:

1) gali inicijuoti atsakomybės už reguliuojamos veiklos pažeidimą taikymo procedūrą. Komisija, įvertinusi pažeidimo mastą, kiekvienu atveju vertina jo atitiktį Energetikos įstatymo 36 straipsnio 1 dalyje 2 punkte įtvirtintam pažeidimui;

2) kai rinkos tyrimo metu yra nustatoma, kad biokuro pirkimo-pardavimo sutartis tarp energijos išteklių rinkos dalyvių yra sudaryta nesilaikant šiame įstatyme ir Taisyklėse nustatytos tvarkos, neįtraukia tokių sandorių vertės į vidutinės energijos biokuro rinkos kainos skaičiavimus;

3) kai rinkos tyrimo metu yra nustatoma, kad pirkimą organizavusi įmonė nevykdė šio įstatymo 19¹ straipsnyje nustatyto įpareigojimo atliekant biokuro pirkimus pirmenybę teikti energijos išteklių biržai, ir atlikusi įvykdytų biokuro pirkimo sandorių kainų lyginamąją analizę, nepripažįsta pirkimą vykdžiusio šilumos tiekėjo ar reguliuojamo nepriklausomo šilumos gamintojo pirkimo sutarties išlaidų, skirtų biokurui įsigyti, pagrįstomis sąnaudomis, nustatant šilumos kainą. Nepagrįstomis sąnaudomis yra pripažįstamos tik to pirkimo sutarties išlaidos, kuris buvo vykdytas pažeidžiant šio įstatymo 19¹ straipsnio reikalavimus.

8. Šio straipsnio 7 dalyje nustatytų sankcijų ar ekonominio poveikio priemonių taikymas juridiniams asmenims neatleidžia jų vadovų ir (ar) darbuotojų nuo įstatymų nustatytos civilinės, administracinės ir (ar) baudžiamosios atsakomybės, taip pat neužkerta kelio Komisijai svarstyti klausimą dėl jos išduotų licencijų galiojimo sustabdymo ar panaikinimo.

9. Viešųjų pirkimų tarnyba, turėdama pagrindą įtarti, kad buvo pažeistos šio įstatymo ar Taisyklių nuostatos, turi teisę sustabdyti vykdomą pirkimą iki tol, kol bus atliktas tyrimas ir surašyta institucijos išvada ar jei nustatyti pažeidimai yra neesminiai ir ištaisomi, pateikti energijos išteklių rinkos dalyviams nurodymus dėl tolimesnio pirkimo nuostatų taikymo.

29 28¹ straipsnis. Atsakomybė

1. Energijos išteklių rinkos dalyviams už pažeidimus vykdant reguliuojamą energetikos veiklą skiriamos piniginės baudos Energetikos įstatyme nustatyta tvarka. Energijos išteklių rinkos dalyvių atsakomybę už sąžiningos konkurencijos pažeidimus ir taikomas sankcijas nustato Konkurencijos įstatymas.

2. Energijos išteklių rinkos dalyviams už draudimo naudotis viešai neatskleista prekybos energijos išteklių informacija ir užsiimti arba bandyti užsiimti manipuliavimu energijos išteklių rinka, kaip nurodyta šio įstatymo 9 straipsnio 4 dalyje, pažeidimus Komisija skiria piniginę baudą iki 10 procentų bendrųjų metinių pajamų praėjusiais finansiniais metais iš veiklos, kurią vykdant padarytas pažeidimas, o jeigu rinkos dalyvis neturėjo pajamų praėjusiais finansiniais metais iš veiklos, kurią vykdant padarytas pažeidimas, – iki dvidešimt tūkstančių eurų, arba kreipiasi į teisimą skirti laikiną apribojimą vykdyti veiklą energijos išteklių rinkoje. Baudos skyrimo klausimas svarstomas ir sprendimas dėl baudos skyrimo, jos dydžio ir diferencijavimo priimamas bei šis sprendimas vykdomas *mutatis mutandis* vadovaujantis Energetikos įstatymo nuostatomis.

3. Energijos išteklių rinkos dalyviai už tuos pačius pažeidimus atsako tik pagal šį įstatymą, Energetikos įstatymą arba Konkurencijos įstatymą, atsižvelgiant į nustatytą Komisijos ar Konkurencijos tarybos kompetenciją.

4. Atsakomybės už vykdytų energijos ir (ar) kuro, kurių reikia šilumos ir (ar) elektros energijos gamybai, pirkimų pažeidimus taikymą šilumos tiekėjams, reguliuojamiems nepriklausomiems šilumos gamintojams ir šilumos bei elektros energiją bendrame technologiniame cikle gaminantiems gamintojams, išigyjantiems kurą ir (ar) energiją, kurių reikia šilumos ar (ir) elektros energijos gamybai, reglamentuoja šio įstatymo 28 straipsnis.

28 29 straipsnis. Skundų ir ginčų nagrinėjimas

1. Komisija išankstine privaloma skundų ir ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarka pagal kompetenciją nagrinėja energijos išteklių biržos dalyvių ir kitų asmenų skundus bei ginčus dėl energijos išteklių biržos administravimo, organizavimo ir kitos licencijuojamos energijos išteklių biržos operatoriaus veiklos.

2. Skundai ir ginčai nagrinėjami Energetikos įstatyme nustatyta tvarka.“

7 straipsnis. Įstatymo galiojimas ir įgyvendinimas

1. Šis įstatymas įsigalioja nuo 2015 m. sausio 1 d.

2. Vyriausybė ir (ar) jos įgaliota institucija, Viešųjų pirkimų tarnyba, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija per 2 mėnesius nuo šio įstatymo įsigaliojimo priima šiam įstatymui įgyvendinti reikalingus teisės aktus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą

Respublikos Prezidentas